



Наукові перспективи

Видавнича група



Наукові інновації та передові технології



№ 3(55) 2026

Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

***«Наукові інновації та
передові технології»***

№ 3(55) 2026

Київ – 2026

Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration



within the work of the Publishing Group «Scientific Perspectives»

«Scientific innovations and advanced technologies»

№ 3(55) 2026

Kyiv – 2026

ISSN 2786-5274 Print
УДК 001.32:1 /3/(477)(02)
R30-04851

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3\(55\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3(55))

«Наукові інновації та передові технології»: журнал. 2026. № 3(55) 2026. С. 3709

Журнал започаткований у 2021 році з метою розвитку вітчизняного наукового людського капіталу, соціальних наук та журналістики

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія KB № 24962-14902P від 13.09.2021 р.*

*Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління
(Рішення від 06.03.2026, № 5/3-26)*

Журнал видається за наукової підтримки: Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Асоціація науковців України», громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання»



Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 30.11.2021 № 1290 журналу присвоєно категорію "Б" із права

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 01.02.2022 № 89 журналу присвоєно категорію "Б" із педагогіки

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу присвоєно категорію "Б" із економіки та державного управління

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.06.2023 № 768 журналу присвоєно категорію "Б" зі спеціальностей 073 - менеджмент, 076 - підприємництво та торгівля, 015 - професійна освіта

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.08.2023 № 1035 журналу присвоєно категорію "Б" зі спеціальності 053 - психологія

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL



Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus, міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу у галузях державного управління, права, економіки, психології, педагогіки та його інтеграції у світовий науковий простір, шляхом оприлюднення результатів наукових досліджень.



Головний редактор: Дибкова Людмила Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформатики та системології Київського національного економічного університету ім. Вадима гетьмана (Україна)



- Курільченко М.О.** 1342
АПРОБАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
- Курок В.П., Дмитренко В.М.** 1354
ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ПРОЄКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ
- Кущенко О.І.** 1366
ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УМОВАХ КРИЗИ
- Листопад О.А., Мардарова І.К., Гуданич Н.М.** 1380
СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ТА ЇХ ІМПЛІКАЦІЇ ЯК РЕСУРС РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
- Лісовий М.С.** 1393
ІНТЕГРАЦІЯ ПРОЄКТНОГО ТА ПРОБЛЕМНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗВО
- Лоук О.В., Резніченко І.Г.** 1401
ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В ОРГАНІЗАЦІЇ МОВНОГО СЕРЕДОВИЩА В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
- Лю Сіхуей** 1415
СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ПОТРЕБИ ОСОБИСТОСТІ: ПОГЛЯДИ НА СУТНІСТЬ ФЕНОМЕНУ ТА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ
- Малишева Л.С., Любченко І.І.** 1432
КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
- Мальченко М.С.** 1444
ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ І ЦИФРОВИХ МЕДІАРЕСУРСІВ У МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ



УДК 373.2:376-056.2/.3:378.091.313

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3\(55\)-1380-1392](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3(55)-1380-1392)

Листопад Олексій Анатолійович доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки, Державний заклад «Південно-український національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0002-3121-324X>

Мардарова Ірина Костянтинівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки, Державний заклад «Південно-український національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0001-8899-2830>

Гуданич Наталія Миколаївна, доктор філософії, старший викладач кафедри дошкільної педагогіки, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0003-2421-8955>

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ТА ЇХ ІМПЛІКАЦІЇ ЯК РЕСУРС РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

Анотація. У статті визначено, що соціалізація дітей дошкільного віку в умовах інклюзивного середовища є складним багатовимірним процесом, який передбачає формування соціальної компетентності, здатності до конструктивної взаємодії, саморегуляції та толерантному ставленні до різноманітності, при цьому соціальна компетентність дитини виступає інтегральною характеристикою особистості, охоплює когнітивний, емоційно-ціннісний і поведінковий компоненти та одночасно слугує індикатором ефективності соціалізації й стратегічною метою освітнього процесу. Подано та схарактеризовано структурні підходи європейської моделі інклюзивної освіти, що доцільно виділяти у професійній підготовці майбутніх вихователів (системно-інституційний, мультидисциплінарний, партнерсько-сімейний, педагогічно-трансформаційний та міжкультурний підходи). Доведено, що імплікаційний потенціал європейських підходів полягає у можливості інтеграції їхніх ціннісних орієнтирів і методичних рішень у систему підготовки майбутніх вихователів, що забезпечує розвиток високого рівня педагогічної майстерності, включаючи професійну рефлексію, емпатійне спілкування, володіння сучасними інклюзивними технологіями та готовність до постійного професійного вдосконалення, що створює передумови для переходу від декларативного розуміння інклюзії до її



практичної реалізації як культури освітньої взаємодії у закладах дошкільної освіти. У межах професійної підготовки майбутніх вихователів обґрунтовано доцільність виділення трьох інтегрованих змістових модулів, що відповідають дисциплінам «Основи інклюзивної освіти», «Теорія і практика соціалізації дитини» і «Основи педагогічної майстерності та творчості вихователя» у навчальній програмі бакалаврів за спеціальністю «Дошкільна освіта». Запропонована модульна структура освітнього процесу спрямована на системний розвиток педагогічної майстерності, формування професійних компетентностей та набуття практичних умінь, необхідних для ефективної організації діяльності у різнорівневих групах дітей і реалізації принципів інклюзії у закладах дошкільної освіти.

Ключові слова: соціалізація, діти дошкільного віку, інклюзивне середовище, європейські підходи, розвиток професійної майстерності, майбутні вихователі.

Lystopad Oleksii Anatoliyovych Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Preschool Education State institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”, Odesa, <https://orcid.org/0000-0002-3121-324X>

Mardarova Iryna Kostyantynivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Preschool Education State institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”, Odesa, <https://orcid.org/0000-0001-8899-2830>

Hudanych Nataliia Mykolaivna PhD, Senior Lecturer of the Department of Preschool Education State institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”, Odesa, <https://orcid.org/0000-0003-2421-8955>

SOCIALIZATION OF PRESCHOOL CHILDREN IN AN INCLUSIVE ENVIRONMENT: EUROPEAN APPROACHES AND THEIR IMPLICATIONS AS A RESOURCE FOR THE DEVELOPMENT OF THE PEDAGOGICAL SKILLS OF FUTURE TEACHERS

Abstract. The article defines that the socialization of preschool children in an inclusive environment is a complex multidimensional process that involves the formation of social competence, the ability to interact constructively, self-regulation, and tolerance for diversity, while the social competence of a child is an integral characteristic of personality, covering cognitive, emotional-value, and behavioral components, and at the same time serving as an indicator of the effectiveness of socialization and a strategic goal of the educational process. The structural approaches



of the European model of inclusive education are presented and characterized, which should be highlighted in the professional training of future educators (systemic-institutional, multidisciplinary, partnership-family, pedagogical-transformational, and intercultural approaches). It has been proven that the implicative potential of European approaches lies in the possibility of integrating their value orientations and methodological solutions into the system of training future educators, which ensures the development of a high level of pedagogical skills, including professional reflection, empathic communication, mastery of modern inclusive technologies, and readiness for continuous professional improvement, which creates the preconditions for the transition from a declarative understanding of inclusion to its practical implementation as a culture of educational interaction in preschool education institutions. Within the framework of professional training for future educators, it is reasonable to allocate three integrated content modules corresponding to the disciplines “Fundamentals of Inclusive Education,” “Theory and Practice of Child Socialization,” and “Fundamentals of Pedagogical Skills and Creativity of Educators” in the bachelor's degree program in Preschool Education. The proposed modular structure of the educational process is aimed at the systematic development of pedagogical skills, the formation of professional competencies, and the acquisition of practical skills necessary for the effective organization of activities in multi-level groups of children and the implementation of the principles of inclusion in preschool education institutions.

Keywords: socialization, preschool children, inclusive environment, European approaches, professional development, future educators.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації та євроінтеграційних процесів освіта в Україні переживає значну трансформацію, спрямовану на наближення національних освітніх практик до європейських стандартів якості, доступності та інклюзивності. Трансформація системи дошкільної освіти розглядається як складова всебічної модернізації освітньої сфери, яка покликана забезпечити умови для всебічного розвитку дітей раннього та дошкільного віку відповідно до найкращих європейських практик. Зокрема, у новому Стратегічному плані діяльності МОН України до 2027 року акцентується увага на оновленні змісту освіти, створенні безпечного, сучасного і доступного інклюзивного середовища, а також на забезпеченні наступності між дошкільною та початковою ланками освіти [5]. Означені стратегічні пріоритети відображають прагнення до гармонізації української дошкільної освіти із загальноєвропейськими підходами, що базуються на принципах якості, рівного доступу та всебічного розвитку кожної дитини.

Європейські рамки якості дошкільної освіти, які визначені ключовими стратегічними документами Європейського Союзу, зокрема Рекомендацією Ради ЄС щодо високоякісних систем раннього дитинства [9], окреслюють стандарти, що включають інтеграцію дітей з різними можливостями, забезпечення



безбар'єрного доступу, професійну підготовку педагогічних кадрів, а також участь сім'ї в освітньому процесі. Дані стандарти орієнтовані на створення сприятливого освітнього простору, який відповідає соціокультурним і психологічним потребам дітей та їхніх родин. Отже, трансформація національної системи дошкільної освіти повинна враховувати не лише формальні критерії доступності, а й якісні параметри освітнього середовища, що забезпечують умовно-суб'єкту участь кожної дитини в житті освітнього простору. Особливу увагу в європейських стандартах приділено також інклюзивності як невід'ємному елементу якісної освіти. За оцінками експертів Європейської освітньої мережі Eurydice [11], реформування дошкільної освіти спрямоване на створення таких умов, за яких усі діти, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей та соціального статусу, мають рівні можливості для участі в освітньому процесі. У контексті Закону «Про дошкільну освіту» закладено юридичні засади для реалізації цих принципів, встановлюючи стандартизовані вимоги до організації освітнього процесу, забезпечення доступності, створення безпечного та дружнього освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами [1].

Проблема підготовки майбутніх вихователів до роботи в інклюзивному середовищі актуалізується в умовах модернізації дошкільної освіти та утвердження принципів рівного доступу до якісного навчання. Інклюзивна парадигма змінює зміст професійної діяльності вихователя, орієнтуючи його не лише на організацію освітнього процесу, а й на забезпечення повноцінної соціалізації кожної дитини, зокрема з особливими освітніми потребами. За таких умов професійна підготовка має забезпечувати формування інклюзивної компетентності, розвитку педагогічної майстерності, готовності до міждисциплінарної взаємодії, здатності до індивідуалізації освітнього процесу та створення безпечного соціально-психологічного клімату.

Отже, попри активний розвиток інклюзивної політики, проблема підготовки майбутніх вихователів до забезпечення ефективної соціалізації дітей дошкільного віку в інклюзивному середовищі залишається недостатньо теоретично обґрунтованою та методично розробленою що зумовлює необхідність подальшого наукового обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних зарубіжних та українських наукових дослідженнях проблематика соціалізації дітей у дошкільному віці в інклюзивному середовищі розглядається як ключовий аспект забезпечення їхнього повноцінного розвитку й участі в суспільному житті (Т.Абрамович, О.Боряк, А.Колупаєва, Л.Коваль, Н.Наумчак, Г.Олійник, Н.Пилюк, Н.Піканова, В.Погребняк, О.Таранченко, С.Федоренко, S.Alisauskiene, D.Bulgarelli, C.Carroll-Meehan, A.Henning, A.Macagno, B.Ragaglia, M.Tesar). Учені аналізують перспективи впровадження інклюзивних практик у дошкільній освіті зокрема висвітлюють питання організації інклюзивного соціального середовища, створення супроводжувальної і підтримувальної атмосфери для дітей з різними освітніми потребами та роль вихователів у цьому процесі.



Аналіз результатів дослідницького проекту Inclusive Early Childhood Education (IECE), реалізованого European Agency for Special Needs and Inclusive Education, дозволяє системно оцінити умови забезпечення інклюзії дітей раннього та дошкільного віку, зокрема їхню активну участь і соціалізацію в закладах дошкільної освіти Європи [12]. Результати цього проекту узагальнюють ключові фактори, що визначають якість інклюзивної практики, включно з політичними стратегіями, організаційними механізмами, педагогічними підходами та міждисциплінарною взаємодією.

Науковий огляд свідчить про те, що забезпечення ефективної соціалізації дітей у різномірних групах потребує високого рівня педагогічної майстерності майбутніх вихователів, включно з умінням організовувати взаємодію дітей, адаптувати навчальні й ігрові програми до індивідуальних освітніх потреб, створювати підтримувальне соціальне середовище та координувати взаємодію з родинами і фахівцями супроводу.

Крім того, дослідження підкреслює важливість формування у майбутніх вихователів ціннісних орієнтацій, що сприяють толерантності, емпатії та включенню кожної дитини в колектив, що є невід'ємним аспектом реалізації принципів інклюзії на практиці.

Аналіз сучасних досліджень (M.Ainscow, J.Banks) свідчить, що європейські підходи до інклюзивної дошкільної освіти несуть значний імплікаційний потенціал для розвитку педагогічної майстерності майбутніх вихователів. Вони демонструють, як системне застосування принципів інклюзії, організація соціально підтримувального середовища, міждисциплінарна взаємодія та активна участь дітей у різних видах діяльності можуть формувати у вихователів критично важливі компетенції: уміння адаптувати освітній процес до різномірних потреб дітей, розпізнавати та усувати бар'єри соціалізації, застосовувати гнучкі педагогічні стратегії та ефективно комунікувати з родинами й фахівцями супроводу.

Здійснений огляд наукових публікацій і результатів практичних досліджень [2; 3; 4; 7; 8; 15] свідчить, що соціалізація дітей дошкільного віку в інклюзивному середовищі є ключовим чинником їхнього гармонійного розвитку, формування соціальної компетентності та інтеграції у колектив. Європейські підходи до інклюзивної освіти підкреслюють значення активної участі дітей у груповій діяльності, партнерства з родинами та міждисциплінарної взаємодії вихователів, що створює умови для рівного доступу до освіти та ефективної соціалізації.

У цьому контексті стає очевидною необхідність розвитку педагогічної майстерності майбутніх вихователів, яка забезпечує інтеграцію теоретичних знань із практичними навичками організації інклюзивного освітнього процесу. Отже, саме розвиток високого рівня педагогічної майстерності майбутніх вихователів є критичною умовою успішної реалізації принципів інклюзії та забезпечення соціалізації дітей у сучасних закладах дошкільної освіти.



Мета статті – обґрунтування європейських підходів до соціалізації дітей дошкільного віку в інклюзивному середовищі та визначення їх імплікаційних можливостей як ресурсу розвитку педагогічної майстерності вихователів.

Виклад основного матеріалу. У сучасному педагогічному дискурсі [2; 3; 4; 6; 7; 15] проблема соціалізації дітей дошкільного віку набуває особливої актуальності в контексті утвердження інклюзивної моделі освіти, що орієнтується на забезпечення рівного доступу до якісного освітнього середовища для кожної дитини. Соціалізація у цьому вимірі розглядається не лише як процес засвоєння соціального досвіду, норм і цінностей, а як складна система становлення суб'єктності дитини, формування її здатності до конструктивної взаємодії, саморегуляції та розвитку толерантності. Європейські підходи до дошкільної освіти, підкреслюють необхідність створення розвивального середовища, у якому соціальний досвід формується через співпрацю, партнерство і взаємоповагу. У сучасному європейському освітньому просторі ці підходи концептуалізовано в програмних документах, зокрема в European Agency for Special Needs and Inclusive Education [10], де наголошується на системному характері підтримки соціальної участі кожної дитини.

Зазначимо, що соціальна компетентність як результат соціалізації постає інтегральною характеристикою особистості дошкільника, що відображає рівень сформованості знань про соціальні норми, умінь ефективної комунікації, здатності до емпатії, співпереживання та прийняття різноманітності. Вона охоплює когнітивний, емоційно-ціннісний і поведінковий компоненти, які у своїй єдності забезпечують готовність дитини до входження у ширші соціальні спільноти. У межах інклюзивного середовища соціальна компетентність набуває додаткового змістового наповнення, оскільки передбачає не лише адаптацію до групових норм, а й активну участь у спільній діяльності з дітьми з різними освітніми потребами. Отже, соціальна компетентність виступає індикатором успішності соціалізації та водночас її стратегічною метою.

Підкреслимо, що особливості інклюзивного середовища зумовлюються його багатовимірною структурою, що охоплює фізичний, соціальний і педагогічний компоненти. Фізичний компонент передбачає архітектурну доступність, безпечність, варіативність простору, адаптованість меблів та ігрових зон до потреб усіх дітей. Соціальний компонент характеризується атмосферою прийняття, взаємоповаги, підтримки, відсутністю дискримінаційних практик, формуванням позитивних міжособистісних відносин. Педагогічний компонент включає гнучкість освітніх програм, індивідуалізацію освітнього процесу, використання диференційованих методів і технологій, командну взаємодію фахівців. У європейських моделях інклюзії зазначені компоненти розглядаються як взаємопов'язані елементи цілісної системи, де простір виступає активним чинником розвитку, а не лише фоном освітньої діяльності [10; 12].

Важливо зауважити, що принципи організації інклюзії у закладах дошкільної освіти ґрунтуються на ідеях рівності, недискримінації, партнерства



та індивідуалізації. Вони передбачають визнання цінності різноманітності як ресурсу розвитку, забезпечення раннього виявлення та підтримки особливих освітніх потреб, активну співпрацю з батьками, міждисциплінарну взаємодію педагогів і фахівців супроводу. Вагомою умовою реалізації цих принципів є сформованість у майбутніх вихователів високого рівня педагогічної майстерності, що охоплює професійну рефлексію, здатність до емпатійного спілкування, володіння сучасними інклюзивними технологіями та готовність до постійного професійного саморозвитку. Саме імплікаційний потенціал європейських підходів полягає у можливості інтеграції їх ціннісних орієнтирів і методичних рішень у систему підготовки майбутніх педагогів, що забезпечує перехід від декларативного розуміння інклюзії до її практичної реалізації як культури освітньої взаємодії.

У сучасному європейському науково-педагогічному дискурсі (M.Ainscow, T.Booth, U. Janson, A.Lenart, J.Ramberg, A.Watkins та інші) доцільно виокремити низку концептуально оформлених підходів до організації інклюзивної практики, кожен із яких має власну методологічну основу, систему принципів та механізми реалізації, а саме:

Системно-інституційний підхід ґрунтується на розумінні інклюзії як складника державної освітньої політики та міжсекторальної взаємодії. Він передбачає узгодженість нормативно-правового забезпечення, фінансових механізмів, моніторингових процедур і професійної підготовки педагогів. Теоретичне підґрунтя цього підходу розкрито у наукових розвідках A.Watkins [15] та аналітичних матеріалах European Agency for Special Needs and Inclusive Education [10], де інклюзія розглядається як системна реформа, а не як локальна педагогічна інновація.

Мультидисциплінарний підхід визначає інклюзивну практику як результат командної взаємодії фахівців різного профілю. У центрі цього підходу перебуває команда супроводу, що об'єднує вихователів, психологів, спеціальних педагогів, соціальних працівників та інших спеціалістів. Теоретичне підґрунтя розроблено, зокрема, у працях T.Booth [8], де підкреслюється значення колективної відповідальності за створення інклюзивної культури освітнього закладу.

Партнерсько-сімейний підхід акцентує роль родини як рівноправного суб'єкта освітнього процесу. Він передбачає залучення батьків до планування індивідуальної освітньої траєкторії дитини, спільного прийняття рішень і оцінювання прогресу. У європейських дослідженнях, зокрема у працях U. Janson [13], доведено, що активне партнерство із сім'єю сприяє стабільності соціалізаційних процесів та підвищує ефективність педагогічної підтримки.

Педагогічно-трансформаційний підхід акцентує увагу на зміні культури закладу освіти та вдосконаленні щоденної педагогічної практики. Його сутність полягає у переорієнтації освітнього процесу з уніфікованих стандартів на принципи варіативності, диференціації та універсального дизайну навчання. Значний внесок у теоретичне обґрунтування цього підходу зробив M.Ainscow



[6], який трактує інклюзію як безперервний процес виявлення й усунення бар'єрів для навчання і участі кожної дитини.

Міжкультурний підхід орієнтований на визнання культурного, мовного та соціального різноманіття як ресурсу розвитку освітньої спільноти. У цьому контексті інклюзія розглядається ширше, ніж підтримка дітей з особливими освітніми потребами, і охоплює питання міграції, етнічної різноманітності та формування громадянської ідентичності. Методологічні засади такого підходу ґрунтуються на концепції мультикультурної освіти, розробленій J.Banks [7], яка активно імплементується в європейських освітніх політиках.

Отже, європейські підходи до організації інклюзивної практики характеризуються системністю, інституційною підтримкою, інноваційними педагогічними технологіями та розвиненою культурою мультидисциплінарної співпраці. Їх імплікаційний потенціал для підготовки майбутніх вихователів полягає у формуванні здатності працювати в команді, здійснювати рефлексивний аналіз власної практики, будувати партнерські відносини з родиною та реалізовувати міжкультурний діалог як невід'ємний компонент інклюзивного середовища.

Імплікації європейських підходів до інклюзивної освіти для професійної підготовки майбутніх вихователів є багаторівневими і тісно пов'язані з розвитком педагогічної майстерності, формуванням компетентностей, необхідних для роботи в різнорівневому і різноманітному освітньому середовищі, та здатністю до самостійного прийняття педагогічних рішень у складних ситуаціях. Індивідуалізація педагогічної діяльності є основою підготовки вихователя, який може ефективно працювати в умовах інклюзивного середовища закладу дошкільної освіти. Майбутній вихователь повинен навчитися не лише адаптувати освітній процес під потреби конкретної дитини, а й передбачати можливості розвитку кожної дитини в колективі, що включає розробку диференційованих навчальних планів, використання адаптивних освітніх технологій, методів підтримки дітей із різними потребами та регулярну оцінку ефективності цих методів. Наприклад, у практичних тренінгах студентам пропонується створювати індивідуальні плани розвитку для дітей із затримкою мовного розвитку або порушеннями уваги, розробляти сценарії підтримки активної участі таких дітей у сюжетно-рольових іграх і спільних соціально-рольових проєктах групи, що формує у майбутніх вихователів навички гнучкого планування, критичного аналізу та адаптації педагогічних стратегій, що є ключовими для високого рівня професійної майстерності.

Розвиток інклюзивної компетентності вихователів передбачає інтеграцію європейських практик і стандартів у освітньо-професійні програми підготовки. Змістові модулі включають вивчення політик і стратегій інклюзії, методів усунення бар'єрів для навчання, організації середовища, що сприяє рівноправній участі всіх дітей, а також формування навичок міждисциплінарної взаємодії з психологами, соціальними працівниками та медичними фахівцями. Активні методи навчання, такі як кейси, рольові ігри, практичні стажування, дозволяють



студентам моделювати реальні педагогічні ситуації, наприклад, організацію колективної діяльності з дітьми з різними темпами розвитку, підтримку дітей із сенсорними порушеннями під час групових ігор або взаємодію з батьками щодо адаптації навчального процесу. Такі вправи формують у майбутніх вихователів здатність ухвалювати обґрунтовані рішення, розвивають емпатію та навички ефективного спілкування з дітьми та колегами, що безпосередньо впливає на їхню педагогічну майстерність.

Рефлексивна культура вихователя є ще одним важливим компонентом професійної підготовки. У майбутніх вихователів вона формується через регулярне обговорення власної практики, самоаналіз педагогічних дій, документування спостережень за розвитком дітей та використання зворотного зв'язку від наставників і колег. Наприклад, студенти під час практики можуть вести щоденник спостережень за інклюзивними групами, фіксувати труднощі та успіхи дітей, аналізувати свої методи підтримки й пропонувати альтернативні стратегії. Такі рефлексивні вправи сприяють усвідомленню власного професійного розвитку, дозволяють оцінювати ефективність застосованих технологій і коригувати педагогічну діяльність на основі отриманих результатів. У підсумку рефлексивна культура стає засобом підвищення професійної майстерності, формування внутрішньої готовності до постійного вдосконалення та здатності адаптуватися до нових викликів інклюзивного середовища.

У межах професійної підготовки майбутніх вихователів доцільним є виділення трьох інтегрованих змістовних модулів, кожен із яких корелює з відповідною дисципліною «Основи інклюзивної освіти», «Теорія і практика соціалізації дитини» та «Основи педагогічної майстерності та творчості вихователя» у програмі підготовки бакалаврів за спеціальністю «Дошкільна освіта». Таке модульне конструювання освітнього процесу орієнтоване на цілеспрямований розвиток педагогічної майстерності майбутніх вихователів, формування професійних компетентностей і практичних умінь, необхідних для ефективної організації діяльності в різнорівневих групах дітей.

У межах дисципліни «Основи інклюзивної освіти» упровадити змістовний модуль «Інклюзивний простір у ЗДО: організація та адаптаційні стратегії», що зосереджує увагу на засвоєнні студентами принципів інклюзії, нормативно-правових і політичних рамок європейських освітніх систем, а також на набутті практичних умінь щодо адаптації навчальної діяльності під потреби дітей із різними рівнями розвитку. Студенти вивчають універсальний дизайн освітнього простору, методи усунення бар'єрів для навчання, адаптацію дидактичних матеріалів і педагогічних підходів. Практичні завдання можуть включати розробку макета інклюзивного освітнього простору для групи дітей дошкільного віку, створення адаптованого плану заняття для дітей із різними освітніми потребами та аналіз кейсів із практики закладу дошкільної освіти з пропозиціями щодо підвищення участі всіх дітей у колективній діяльності. Такі вправи формують у студентів здатність системно планувати освітню діяльність,



оцінювати ефективність педагогічних рішень і здійснювати адаптацію під конкретні потреби дітей дошкільного віку.

У межах дисципліни «Теорія і практика соціалізації дитини» задіяти змістовний модуль «Підтримка соціальної взаємодії та розвитку компетентностей дітей у інклюзивній групі» передбачає формування у студентів знань і навичок щодо соціалізації дітей дошкільного віку, розвитку соціальної компетентності та розуміння соціально-психологічних механізмів взаємодії в інклюзивних групах. Студенти навчаються аналізувати поведінку дітей у колективі, планувати діяльність, що сприяє розвитку співпраці, емпатії та соціальної інтеграції. Практичні завдання включають проектування групових активностей, які стимулюють співпрацю дітей з різними темпами розвитку, проведення спостережень за взаємодією дітей із наступним оформленням аналітичного звіту з пропозиціями педагогічного втручання, а також розробку сценаріїв роботи з дітьми у конфліктних ситуаціях, враховуючи культурні та соціальні особливості.

Реалізація цих завдань сприяє формуванню у студентів навичок ефективної організації колективної діяльності та розвитку здатності до адаптації педагогічних рішень до потреб усіх учасників освітнього процесу.

У межах дисципліни «Основи педагогічної майстерності та творчості вихователя» реалізувати змістовний модуль «Рефлексивна практика та професійний розвиток вихователя», що зосереджує увагу на розвитку рефлексивної культури студентів, яка є невід'ємною складовою професійної майстерності. Студенти набувають умінь аналізувати власну педагогічну діяльність, оцінювати ефективність застосованих методів та визначати напрями для її вдосконалення. Практичні завдання включають ведення щоденника спостережень під час практичних занять в інклюзивних групах, оцінювання власних педагогічних дій, обговорення альтернативних стратегій із колегами та розробку плану підвищення ефективності власної педагогічної діяльності. Така рефлексивна практика дозволяє студентам усвідомлено інтегрувати міждисциплінарні ресурси, творчо застосовувати адаптивні стратегії та підвищувати рівень професійної майстерності у роботі з дітьми різного розвитку.

Виконання означених змістовних модулів в освітньому процесі забезпечує комплексний розвиток майбутніх вихователів. Індивідуалізація педагогічної діяльності, розвиток інклюзивної компетентності та формування рефлексивної культури створюють основу для підготовки фахівця, здатного ефективно реалізовувати принципи інклюзивної освіти, підтримувати соціалізацію дітей, забезпечувати їхню активну участь у колективній діяльності та безперервно підвищувати власну професійну майстерність. Загалом імплікації європейських підходів для підготовки майбутніх вихователів зосереджуються на розвитку навичок гнучкого планування, компетентної організації інклюзивної діяльності, ефективної командної взаємодії, активного залучення родини та рефлексивного аналізу педагогічної практики, що формує вихователя, здатного реалізовувати



принципи інклюзивної освіти на високому професійному рівні, забезпечуючи соціалізацію, активну участь і всебічний розвиток кожної дитини.

Висновки. Визначено, що соціалізація дітей дошкільного віку в умовах інклюзивного середовища є складним багатовимірним процесом, який передбачає формування соціальної компетентності, здатності до конструктивної взаємодії, саморегуляції та толерантності до різноманітності, при цьому соціальна компетентність дитини виступає інтегральною характеристикою особистості, охоплює когнітивний, емоційно-ціннісний і поведінковий компоненти та одночасно слугує індикатором ефективності соціалізації й стратегічною метою освітнього процесу. Схарактеризовано структурні підходи європейської моделі інклюзивної освіти, що доцільно виділяти у професійній підготовці майбутніх вихователів (системно-інституційний, мультидисциплінарний, партнерсько-сімейний, педагогічно-трансформаційний та міжкультурний підходи). Доведено, що імплікаційний потенціал європейських підходів полягає у можливості інтеграції їхніх ціннісних орієнтирів і методичних рішень у систему підготовки майбутніх вихователів, що забезпечує розвиток високого рівня педагогічної майстерності, включаючи професійну рефлексію, емпатійне спілкування, володіння сучасними інклюзивними технологіями та готовність до постійного професійного вдосконалення. Перспективами подальшого дослідження є розробка та експериментальне апробування моделі розвитку педагогічної майстерності майбутніх вихователів в умовах інклюзивного середовища ЗДО.

Література:

1. Верховна Рада України. Закон України «Про дошкільну освіту»: станом на 01.01.2026, № 4681-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
2. Давиденко Г. В. Моделювання сучасного інклюзивного навчання як нелінійного процесу з відкритим діапазоном навчальних цілей. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2015. № 43. С. 418–423.
3. Зданевич Л. В., Цегельник Т. М. Формування готовності майбутнього вихователя до розвитку мовлення дошкільників із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка.* 2020. 22 (1). С. 126–130. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-1.28>
4. Листопад О., Мардарова І. Підготовка майбутніх вихователів до соціалізації дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету : збірник наукових праць. Серія: Педагогічні науки. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2020. Вип. 49. С. 63–71. DOI: [https://doi.org/10.31909/26168812.2020-\(49\)-8](https://doi.org/10.31909/26168812.2020-(49)-8)*
5. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Стратегічного плану діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року» від 07 березня 2024 р. № 276. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-strategichnogo-planu-diyalnosti-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-do-2027-roku>
6. Ainscow M. Developing inclusive education systems: What are the levers for change? *Journal of Educational Change.* 2005. Vol. 6, No. 2. P. 109–124.
7. Banks J. A. *Cultural diversity and education: Foundations, curriculum, and teaching.* 6th ed. New York: Routledge, 2016. URL: <https://www.routledge.com/Cultural-Diversity-and-Education-Foundations-Curriculum-and-Teaching/Banks/p/book/9781138641568>



8. Booth T., Ainscow M. *Index for Inclusion: Developing learning and participation in schools*. 3rd ed. Manchester: Centre for Studies on Inclusive Education, 2011. URL: <https://www.csie.org.uk/resources/inclusion-index.shtml>
9. Council of the European Union. *Council Recommendation of 22 May 2019 on High-Quality Early Childhood Education and Care Systems* (2019/C 189/02) URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/38e20eca-876b-11e9-9f05-01aa75ed71a1>
10. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. 2026. URL: https://www.european-agency.org/?utm_source=chatgpt.com
11. European Commission / Eurydice. *Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe – 2019 Edition*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/publications/key-data-early-childhood-education-and-care-europe-2019-edition>
12. Inclusive Early Childhood Education (2015-1017). European Agency for Special Needs and Inclusive Education. URL: https://www.european-agency.org/activities/inclusive-early-childhood-education?utm_source=chatgpt.com
13. Janson U. Inclusive education: The case of Sweden. *European Journal of Special Needs Education*, 2001. 16 (2), 123–135.
14. Macagno A., Ragaglia B., Henning A., Bulgarelli D. *Inclusive Approaches in Italian Early Childhood Education and Care: The View of Practitioners*. *Education Sciences*. 2024. Vol. 14, No. 4. 385.
15. Watkins A., Ramberg J., Lénárt A. (Eds.). *European Agency Statistics on Inclusive Education: 2014 dataset cross-country report*. Odense: European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2016. URL: <https://www.european-agency.org/resources/publications/european-agency-statistics-inclusive-education-2014-dataset-cross-country-report>

References:

1. Verkhovna Rada Ukrainy. (2026). Zakon Ukrainy “Pro doshkilnu osvitu” [Law of Ukraine “On Preschool Education”]: stanom na 01.01.2026, № 4681-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> [in Ukrainian].
2. Davidenko, H. V. (2015). Modeliuvannia suchasnoho inkluzyvnoho navchannia yak nelineyni protses z vidkrytym diapazonom navchalnykh tsilei [Modeling of modern inclusive learning as a nonlinear process with an open range of educational goals]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriya: Pedahohika i psyholohiia – Scientific Notes of Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskiy. Series: Pedagogy and Psychology*, 43, 418–423 [in Ukrainian].
3. Zdanevych, L. V., & Tsehelnik, T. M. (2020). Formuvannia hotovnosti maibutnoho vykhovatelya do rozvytku movlennia doshkilnykiv iz fonetyko-fonematychnoiu nedorozvytkom movlennia v inkluzyvnykh hrupakh zakladiv doshkilnoi osvity [Formation of future educator’s readiness for speech development of preschool children with phonetic-phonemic speech underdevelopment in inclusive groups of preschool institutions]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative Pedagogy*, 22(1), 126–130 <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-1.28> [in Ukrainian].
4. Lystopad, O., & Mardarova, I. (2020). Pidhotovka maibutnykh vykhovateliv do sotsializatsii ditei doshkilnoho viku [Preparation of future educators for the socialization of preschool children]. *Naukovyi visnyk Izmailskoho derzhavnogo humanitarnoho universytetu: zbirnyk naukovykh prats. Seriya: Pedahohichni nauky – Scientific Bulletin of Izmail State University: Collection of Scientific Papers. Series: Pedagogical Sciences*, 49, 63–71 [https://doi.org/10.31909/26168812.2020-\(49\)-8](https://doi.org/10.31909/26168812.2020-(49)-8) [in Ukrainian].



5. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2024, March 7). *Nakaz “Pro zatverdzhennia Stratehichnogo planu diyalnosti Ministerstva osvity i nauky Ukrainy do 2027 roku” [Order “On approval of the Strategic plan of activity of the Ministry of Education and Science of Ukraine until 2027”]* (No. 276). URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-strategichnogo-planu-diyalnosti-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-do-2027-roku> [in Ukrainian].
6. Ainscow, M. (2005). Developing inclusive education systems: What are the levers for change? *Journal of Educational Change*, 6 (2), 109–124. [in English].
7. Banks, J. A. (2016). *Cultural diversity and education: Foundations, curriculum, and teaching* (6th ed.). Routledge. URL: <https://www.routledge.com/Cultural-Diversity-and-Education-Foundations-Curriculum-and-Teaching/Banks/p/book/9781138641568> [in English].
8. Booth, T., & Ainscow, M. (2011). *Index for Inclusion: Developing learning and participation in schools* (3rd ed.). Centre for Studies on Inclusive Education. URL: <https://www.csie.org.uk/resources/inclusion-index.shtml> [in English].
9. Council of the European Union. (2019). Council Recommendation of 22 May 2019 on High-Quality Early Childhood Education and Care Systems (2019/C 189/02). URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/38e20eca-876b-11e9-9f05-01aa75ed71a1> [in English].
10. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. (2026). European Agency for Special Needs and Inclusive Education. URL: https://www.european-agency.org/?utm_source=chatgpt.co [in English].
11. European Commission / Eurydice. (2019). Key data on early childhood education and care in Europe – 2019 edition. Publications Office of the European Union. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/publications/key-data-early-childhood-education-and-care-europe-2019-edition> [in Eng].
12. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. (2017). *Inclusive Early Childhood Education (2015–2017)*. https://www.european-agency.org/activities/inclusive-early-childhood-education?utm_source=chatgpt.com [in English].
13. Janson, U. (2001). Inclusive education: The case of Sweden. *European Journal of Special Needs Education*, 16 (2), 123–135. [in English].
14. Macagno, A., Ragaglia, B., Henning, A., & Bulgarelli, D. (2024). Inclusive approaches in Italian early childhood education and care: The view of practitioners. *Education Sciences*, 14(4), 385. [in English].
15. Watkins, A., Ramberg, J., & Lénárt, A. (Eds.). (2016). *European Agency statistics on inclusive education: 2014 dataset cross-country report*. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. URL: <https://www.european-agency.org/resources/publications/european-agency-statistics-inclusive-education-2014-dataset-cross-country-report> [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 20.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 05.03.2026

Журнал

***«Наукові інновації та
передові технології»***

№ 3(55) 2026

Підписано до друку 09.03.2026 р.
Формат 60x90/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,2. Наклад 100 прим.

Видавець:

Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»
Свідоцтво серія ДК №4957 від 18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.